

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Pavλίna Pavlová

**Vplyv koordinácie zahraničnej politiky na
formovanie hospodárskej diplomacie
členských krajín EU**

Bakalárska práce

Praha 2013

Autor práce: **Pavčina Pavlová**

Vedoucí práce: **Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.**

Oponent práce: **Doc., PhDr., JUDr. Ivo Šlosarčík, LL.M., Ph.D.**

Datum obhajoby: **2013**

Bibliografický záznam

Pavlová, Pavlína. *Vplyv koordinácie zahraničnej politiky na formovanie hospodárskej diplomacie členských krajín EÚ*. Praha, 2013. 41 s. Bakalárska práca (Bc) Univerzita Karlova, Fakulta sociálnych vied, Institut mezinárodných študií. Vedúci bakalárskej práce Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.

Abstrakt

Cieľom bakalárskej práce bolo kriticky zhodnotiť vplyv členstva v EÚ na ekonomickú diplomaciu SR na základe analýzy strategických dokumentov ekonomickej diplomacie SR a oficiálnych vyhlásení jej relevantných aktérov. Analytickej časti predchádzalo teoretické vyčlenenie použitých pojmov europeizácia a ekonomická diplomacia. Ďalej nasledoval krátky úvod do fungovania ekonomickej diplomacie v podmienkach SR. Vo vybraných dokumentoch boli následne zmeny skúmané na troch úrovniach a to (1.) na úrovni stratégií ekonomickej diplomacie, určujúcej zameranie a smerovanie ekonomickej diplomacie. Zároveň boli analyzované (2.) úlohy ekonomickej diplomacie a ako posledný faktor bol sledovaný (3.) tlak na inštitucionálne zmeny v organizácii aktérov ekonomickej diplomacie na domácej úrovni. Práca následne v chronologickom poradí skúmala zmeny vo vybraných oblastiach v dôrazom na obdobie SR ako členskej krajiny EÚ. Jednou z výskumných otázok stanovených v úvode práce bolo zaradenie pozorovaných prejavov europeizácie do typológie vymedzenej Tanjou Börzel. Na základe zistených poznatkov môžeme konštatovať, že miera domácej zmeny bola nízka a v zásade prebiehala v súlade so strategickými záujmami štátu.

Abstract

The aim of this bachelor thesis was to critically examine the impact of the EU membership on the economic diplomacy of Slovak Republic. The research is based on the analysis of strategic documents of economic diplomacy of SR and official statements of its main representatives. The analytical part of this thesis was preceded by a theoretical section that explained and fixed the meaning of the terms such as Europeanisation and economic diplomacy. This was followed by a short introduction to the economic diplomacy of SR. In the selected documents, the changes in terms of the

economic diplomacy of SR were examined on three different levels. Firstly, the exploration of the strategic level of the economic diplomacy was conducted, which elucidated the trends of the development of the economic diplomacy. Subsequently, the tasks of the economic diplomacy were clarified. Last but not least, the pressure on the institutional changes in the organisation of the country's representatives of the economic diplomacy was monitored. The thesis examined changes in the selected areas in chronological order with the emphasis on the period of the EU membership of SR. The impacts of the Europeanisation of the economic diplomacy of SR were tracked on the basis of the typology introduced by Tanja Börzel. As a result of this methodological examination I can clarify that the changes in terms of the economic diplomacy of SR were insignificant and in accordance with the strategic interests of the country.

Klíčová slova

Europeizácia, Európska únia, ekonomika, diplomacia, zahraničná politika, Slovenská republika.

Keywords

Europeanization, European union, economics, diplomacy, foreign policy, Slovak republic.

Rozsah práce: 64248 znakov

Prohlášení

1. Prehlasujem, že som predkladanú prácu spracovala samostatne a použila len uvedené pramene a literatúru.
2. Prehlasujem, že práca nebola využitá k získaniu iného titulu.
3. Súhlasím s tým, aby bola práca sprístupnená pre študijné a výskumné účely.

V Prahe dňa

Pavína Pavlová

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som rada pod'akovala vedúcemu mojej práce Mgr. Tomášovi Weissovi, M.A., Ph.D.za cenné podnety a rady pri spracovávaní práce.

Obsah

1. ÚVOD A CIELE VÝSKUMU.....	2
2. METODOLÓGIA A OPERACIONALIZÁCIA VÝSKUMU.....	4
2.1 POUŽITÁ METODOLÓGIA	4
2.2 OPERACIONALIZÁCIA VÝSKUMU	5
2.3 LIMITY VÝSKUMU	6
3. VÝSKUMNÉ OTÁZKY.....	7
4. TEORETICKÝ ÚVOD DO KONCEPTU EUROPEIZÁCIE	8
4.1 SMER PÔSOBNIA EUROPEIZÁCIE.....	9
4.2 OBLASTI PÔSOBNIA EUROPEIZÁCIE.....	9
4.3 STUPEŇ ZMENY V PROCESE EUROPEIZÁCIE	11
4.4 VYMEDZENIE SÚVISIACICH POJMOV	11
5. TEORETICKÝ ÚVOD DO EKONOMICKEJ DIPLOMACIE	12
5.1 HISTORICKÝ VÝVOJ EKONOMICKEJ DIPLOMACIE	13
5.1 DEFINÍCIA EKONOMICKEJ DIPLOMACIE.....	14
5.2 ÚLOHY EKONOMICKEJ DIPLOMACIE.....	15
5.3 AKTÉRI EKONOMICKEJ DIPLOMACIE	16
5.4 MODELY EKONOMICKEJ DIPLOMACIE	16
5.5 VYMEDZENIE SÚVISIACICH POJMOV	17
6. CHARAKTERISTIKA EKONOMICKEJ DIPLOMACIE SR	18
7. VÝVOJ EKONOMICKEJ DIPLOMACIE SR	20
7.1 VÝVOJ EKONOMICKEJ DIPLOMACIE OD VZNIKU SR PO VSTUP DO EÚ.....	20
7.2 VÝVOJ EKONOMICKEJ DIPLOMACIE SO ZRETEĽOM NA VSTUP DO EÚ.....	22
7.3 VÝVOJ EKONOMICKEJ DIPLOMACIE OD ROKU 2004 DO ROKU 2009.....	24
7.3 VÝVOJ EKONOMICKEJ DIPLOMACIE SO ZRETEĽOM NA DOPADY FINANČNEJ KRÍZY	26
8. ZÁVER A DISKUSIA ZISTENÍ	28
SUMMARY	31
POUŽITÁ LITERATÚRA	32

1. Úvod a ciele výskumu

Koncept europeizácie sa do popredia dostal len nedávno, no s rozšírením Európskej Únie v roku 2004 sa stal aktuálnym aj pre náš región. V posledných dvoch dekádach sa teória europeizácie výrazne spopularizovala a prirodzene tak vyvstali otázky jej teoretického uchopenia. V odborných publikáciách domácich i zahraničných autorov je v súčasnosti široko pokrytá. Zdrojom cenných informácií sa mi stali najmä knihy od uznávaných autorov v tomto obore, konkrétne monografia Paola Graziana a Maartena Vinka¹, ako aj vymedzenie pojmu od Kevina Featherstona a Claudia Radaelliho². Podrobnú typológiu na určenie stupňa a spôsobu europeizácie som čerpala z práce Tanji Börzel³. Vzostup tohto konceptu je reflektovaný aj v odborných publikáciách domácich autorov. Potrebam mojej práce odpovedala kniha Petra Druláka⁴, ktorá teoreticky podchycuje *oblasť medzinárodných vzťahov*, ako aj kniha kolektívu autorov Břetislava Dančáka, Petra Fiala a Víta Hlouška⁵ *zameraná výlučne na tému europeizácie*. Fenomén vplyvu EÚ je pokrytý aj v množstve príspevkov uverejnených v zborníkoch a odborných časopisoch. Napriek tomu prípadové a komparatívne štúdie, ktoré danú teóriu aplikujú sa spravidla zameriavajú na oblasti, v ktorých EÚ disponuje priamymi kompetenciami, a je preto možné očakávať výrazné zmeny na domácu politiku. Texty sústredujúce sa na oblasti nepriameho vplyvu europeizácie sú tak stále skôr výnimkou.

Predkladaná práca si dáva za cieľ aspoň čiastočne túto medzeru preklenúť. V analytickej časti sa preto zameriavam na overenie vplyvu europeizácie, a to spôsobom aplikovania tohto teoretického konceptu na špecifickú oblasť slovenskej ekonomickej diplomacie. Podľa mne dostupných informácií, nebola vybraná oblasť na základe tejto teórie reflektovaná. Cieľom práce je preto zistiť, či pozorované zmeny v stanovenej oblasti môžeme vysvetliť na základe členstva krajiny v EÚ alebo naopak,

---

¹ Paolo Graziano a Maarten Vink, eds., *Europeanization: New Research Agendas* (Londýn: Palgrave Macmillan, 2007).

² Kevin Featherstone a Claudio Radaelli, *The politics of Europeanization* (Oxford: Oxford University Press, 2003).

³ Tanja Börzel, „How the European Union Interacts with its Member States“, *Political Science Service*, č. 93 (2003), http://www.ihs.ac.at/publications/pol/pw_93.pdf (stiahnuté 4. 2. 2013).

⁴ Petr Drulák, eds., *Jak zkoumat politiku: Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích* (Praha: Portál, 2008).

⁵ Břetislav Dančák, Petr Fiala a Vít Hloušek, eds., *Evropizace: nové téma politologického výzkumu* (Brno: Masarykova univerzity, 2005).

je teória europeizácie v tejto oblasti nepreukázateľná a sledované zmeny sa udiali v rámci iných procesov.

Oblasť ekonomickej diplomacie bola vybraná zámerne z dvoch dôvodov. Po prvé sa nejedná o oblasť, ktorá by spadala do priamych kompetencií EÚ. Prínosom práce je tak pohľad na možnosti pôsobenia europeizačného vplyvu neformálnymi spôsobmi. Nemenej dôležitú rolu pri výbere skúmanej oblasti zohrával fakt, že význam ekonomickej agendy v diplomacii členských krajín kontinuálne narastá, čoho dôkazom je rýchlo rastúci počet odborných textov doma i v zahraničí. Záujem o danú problematiku možno badať v množstve publikácií venujúcich sa jej rôznorodým oblastiam. Na domácej pôde je to v prvom rade publikácia JUDITY ŠTORAČOVEJ⁶, ale aj práce ERIKA PAJTINKU⁷ skúmajúce ekonomicke diplomacie v slovenských podmienkach⁸. Hodnotný prehľad doterajších poznatkov vo vybranej oblasti ponúka aj vydanie *The Hague Journal of Diplomacy* zamerané výlučne na otázky ekonomickej diplomacie. Spracovanie problematiky ekonomickej diplomacie s ohľadom na zmeny plynúce z členstva v EÚ ale podľa mne dostupných poznatkov v odborných štúdiách na domácej i zahraničnej pôde naďalej absentuje. Práca si preto kladie za cieľ aspoň čiastočne túto medzeru preklenúť.

Predkladaná práca je jednoripadovou štúdiou aplikujúcou teoretický koncept europeizácie, ktorý by mal v danom prípade slúžiť k poznaniu, či k europeizácii vo vymedzenej oblasti došlo a tiež na postihnutie miery europeizácie vo vzťahu k strategickým dokumentom ekonomickej diplomacie. Výber skúmanej oblasti stojí na predporozumení autorky, že na stratégie, úlohy a inštitucionálne modely ekonomickej diplomacie vplývajú faktory súvisiace s historickým vývojom a ekonomickým zameraním jednotlivých krajín a nie je preto možné generalizovať vyvedené závery na ďalšie členské štáty. Hodnota predkladaného kvalitatívneho výskumu tkvie v porozumení fenoménu europeizácie v stanovenom vymedzení. Práca podáva analýzu ekonomickej diplomacie s dôrazom na vývoj jej postavenie a stratégií určujúcich jej smerovanie. Užšie vymedzenie pracuje na úrovni programových vyhlásení vlády a oficiálnych dokumentov jednotlivých ministerstiev, ktoré sa na výkone ekonomickej diplomacie podieľajú.

---

⁶ Judita Štóračová, *Ekonomicke diplomacie České republiky* (Příbram: Professional Publishing, 2008).

⁷ Erik Pajtinka, „Hospodárska diplomacia: Hľadanie efektívneho modelu riadenia, alebo boj o obchodných atašé?“ *Mezinárodní politika*, č. 10 (2007), <http://www.czechtrade.cz/o-czechtrade/reference/czechtrade-media/hospodarska-diplomacia-hladanie-efektivneho-modelu-riadenia-alebo-boj-o-obchodnych-atase/> (stiahnuté 4. 2. 2013).

Úvod je venovaný teoretickému konceptu europeizácie s ohľadom na jednotlivé prístupy, smery a oblasti pôsobenia, ale aj stupne zmeny a vymedzenia súvisiacich pojmov. Na základe podrobného zadefinovania môžeme v analytickej časti bližšie určiť, či a ako k europeizácii v skúmanej oblasti došlo. Následne je vymedzený pojem ekonomickej diplomacie so zreteľom na jej úlohy, aktérov, modely a príbuzné pojmy. Prehľad inštitucionálnej organizácie ekonomickej diplomacie je uvedený za účelom bližšieho pochopenia vývoja analyzovaného v nasledujúcej časti.

Práca bude analyzovať stupeň europeizácie ekonomickej diplomacie na základe primárnych zdrojov, konkrétne vyhlásení a oficiálnych dokumentov vlády SR, Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a Ministerstva hospodárstva SR. Rozbor vývoja ekonomickej diplomacie ďalej pracuje s informáciami získanými zo sekundárnej literatúry, ako aj z rozhovorov so zamestnancami diplomatického zboru Slovenskej republiky. Takto prevedený kvalitatívny výskum smeruje k porozumeniu formovania vybraných oblastí slovenskej ekonomickej diplomacie. Na základe pozorovaných zmien bude v závere práce možné identifikovať kľúčové faktory vývoja v skúmanej oblasti a na ich základe určiť akú rolu v tomto procese zohralo členstvo v EÚ. Vnútorne je analýza členená do troch častí: (1.) od vzniku SR až po jej vstup do EÚ, (2.) od roku 2004 do vypuknutia finančnej krízy (3.) a od roku 2009 až do súčasnosti.

2. Metodológia a operacionalizácia výskumu

2.1 Použitá metodológia

Predkladaná práca je spracovaná formou disciplinovanej interpretatívnej jednopřípadovej štúdie. V rámci jej vymedzenia Petrom Drulákom môže byť na preskúmanie vybraného fenoménu využitá existujúca teória, ktorá nebola na daný fenomén doposiaľ aplikovaná. Teória tak slúži ako návod pre identifikovanie hlavných procesov a premenných v rámci prípadu.⁹ Voľba metodológie stojí na poznaní, že aplikovaním teoretického konceptu bude možné sledovať určité pravidelnosti a príčinné mechanizmy.¹⁰

---

⁹ Michal Kořan, „Jendoprípádová studie“, In: Petr Drulák a kol., *Jak zkoumat politiku: Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích* (Praha: Portál, 2008), 34.

¹⁰ Kořan, „Jendoprípádová studie“, 33.

Po uplatnení metodologického konceptu môžeme konštatovať, že predmetom výskumu je ekonomická diplomacia v podmienkach SR, ktorá je v práci cieľom bádania. Hlavné procesy a premenné vo vnútri tohto fenoménu budú identifikované pomocou teórie europeizácie. Teoretický koncept slúži k hlbšiemu pochopeniu zmien plynúcich z členstva v EÚ a odohrávajúcich sa na úrovni jednotlivých členských štátov. Cieľom štúdie je dospieť k poznaniu, či v danom prípade k europeizácii došlo a tiež na postihnutie miery europeizácie vo vzťahu k vybraným aspektom ekonomickej diplomacie.

2.2 Operacionalizácia výskumu

Cieľom empirickej časti práce je kriticky zhodnotiť vplyv členstva v EÚ na ekonomickú diplomáciu Slovenskej republiky na základe analýzy strategických dokumentov na úrovni vlády a jednotlivých ministerstiev. V prvej časti je predstavený teoretický úvod do jej fungovania v podmienkach SR. Táto časť zároveň odôvodňuje výber analyzovaných dokumentov a popisuje inštitucionálny rámec ekonomickej diplomacie. Vo vybraných materiáloch sú potom skúmané zmeny v nasledujúcich oblastiach. V oblasti (1.) postavenia ekonomickej agendy v celkovej diplomatickej agende štátu a na úrovni (2.) stratégií určujúcich zameranie ekonomickej diplomacie. Zároveň budú analyzované (3.) úlohy ekonomickej diplomacie a dopad na (4.) inštitucionálnu organizáciu aktérov ekonomickej diplomacie. Zmena na úrovni inštitúcií je z dôvodu obmedzeného rozsahu práce uvedená len na niekoľkých konkrétnych miestach, kde je to potrebné pre hlbšie pochopenie europeizačného vplyvu. Uvedené oblasti skúma práca v chronologickom poradí, s dôrazom na obdobie členstva SR v EÚ.

Výsledky analýzy budú v závere spracované za účelom preukázania kauzality členstva v EÚ a zmien na domácom leveli. Vyhodnotené budú na základe nasledovne stanovených kritérií:

V oblasti (1.) postavenia ekonomickej diplomacie sa europeizácia potvrdí, ak bude možné pozorovať odlišný počiatkový a konečný stav a zároveň bude táto zmena odpovedať vplyvom členstva v EÚ.

Na úrovni (2.) stratégií môžeme o potvrdení europeizácie hovoriť v prípade, ak na základe skúmaných dokumentov bude možné preukázať zmenu alebo posilnenie smerovania ekonomickej diplomacie za účelom prispôsobenia sa úlohe členského štátu, a to vo význame jej dvoch dominantných oblastí - politickej a komerčnej.

V oblasti (3.) úloh ekonomickej diplomacie môžeme o europeizácii hovoriť v prípade, že došlo k nadobudnutiu nových úloh vyplývajúcich z členstva v EÚ a slovenská ekonomická diplomacia tak znateľne pozmenila svoj dovtedajší charakter.

V oblasti (4.) inštitucionálnej organizácie môžeme pôsobenie europeizácie potvrdiť, keď ku sledovanej zmene došlo pod vplyvom EÚ, a to ako vo forme spoločných európskych platforiem, tak aj prostredníctvom nepriamych vplyvov vyplývajúcich zo zásad jednotného trhu.

2. 3 Limity výskumu

Na základe využitej metodológie a operacionalizácie môžeme zdefinovať limity výskumu. Prvým je forma jednoripadovej štúdie, v rámci ktorej nie je možné presne určiť mieru kauzality. Keďže počet premenných je v skúmanom prípade príliš vysoký, zistené poznatky sa nedajú generalizovať na ďalšie štáty. Predkladaná práca teda slúži k hlbšiemu pochopeniu skúmaného fenoménu. Zároveň je pomocou typológie Tanji Börzel možné na základe rozsahu a spôsobu zistených zmien zaradiť sledovaný europeizačný proces do širšieho teoretického rámca.

Limitom výskumu plynúcim z použitia konceptu europeizácie je neľahký dôkaz kauzality medzi samotným procesom zmeny na úrovni domácej politiky a členstva v EÚ. Väčšina prác sa preto zaoberá štúdiom oblastí, v ktorých EÚ disponuje kompetenciami a je preto možné predpokladať silný tlak na zmenu domácej politiky. Predkladaná práca sa zameriava na menej typickú oblasť ekonomickej diplomacie, ktorá je v plnej kompetencii jednotlivých členských krajín. Štáty majú právo prijímať vhodné opatrenia na podporu ekonomickej diplomacie a jej inštitucionálneho zaistenia, musia byť ale v súlade s vymedzením pravidiel a obmedzení v rámci Spoločnej obchodnej politiky EÚ (SOP)¹¹. Ekonomická diplomacia je ďalej formovaná nepriamymi vplyvmi členstva v EÚ. Členské krajiny pri tvorbe ekonomickej diplomacie vychádzajú zo spoločne zadaných európskych stratégií, ako napr. „Globálna Európa – Konkurencia svetu“ alebo „Lisabonská stratégia – Európa 2020“¹². Tretím a nemenej

---

¹¹ Erik Pajtinka, „Diplomacia v Európskej únii: Europeizácia ako faktor premien diplomatických metód“, *Politické vedy*, č. 3 (2006): 5, <http://ebookbrowse.com/pajtinka-europeizacia-pdf-d36432197> (stiahnuté 4. 3. 2013).

¹² EXIMBANKA, „Proexportná politika na roky 2007-2013“, 3, http://www.eximbanka.sk/buxus/docs/Proexport_politika_vlady_2007_2013.pdf (stiahnuté 4. 5. 2013).

podstatným vplyvom europeizácie je prispôsobenie sa jednotnému trhu, na ktoré reagujú jednotlivé stratégie ekonomických diplomacií členských krajín.

Limitom výskumu v rámci teórie europeizácie je aj problém dôkazu príčinnosti jednotlivých procesov. Pri skúmaní týchto oblastí totiž hrozí, že zmena, ktorá sa na domácej úrovni udiala, sa dá pripísať aj iným vplyvom ako samotnej europeizácii. Pri výskume vplyvov europeizácie je preto nevyhnutné hľadať zmeny pri formovaní ekonomickej diplomacie v súvislosti s postojom EÚ, a to na príklade strategických dokumentov, ktoré odkazujú na vplyv EÚ. Na základe týchto poznatkov bude možné určiť, či europeizácia v danom prípade prebehla, ako aj bližšie pochopiť, ktoré zmeny v praktickom výkone ekonomickej diplomacie spôsobili.

Pri aplikovaní teórie europeizácie na daný fenomén je nutné zohľadniť rozmanitosť jeho foriem a k analýze pristupovať až po detailnom vymedzení definície. Podobný postup som zvolila aj pri zadefinovaní ekonomickej diplomacie na základe jej úloh, aktérov a modelov. Práca je preto logicky členená na teoretickú a analytickú časť. Analytická časť obsahuje jednopřípadovú štúdiu, v ktorej sú prioritne zhodnotené strategické dokumenty určujúce postavenie, smerovanie a inštitucionálnu organizáciu ekonomickej diplomacie. Následne sú vyvedené závery, či a v akej forme k europeizácii došlo.

3. Výskumné otázky

V predkladanej práci sa zameriavam na aplikáciu teoretického konceptu europeizácie vo forme prípadovej štúdie. Na začiatku svojho bádania si preto nekladám testovateľné hypotézy, ale postupujem spôsobom definovania výskumných otázok zameraných na porozumenie skúmaného fenoménu. Jednotlivé otázky a podotázky som stanovila nasledovne:

1. Došlo v skúmanom období ku zmene v pozorovaných oblastiach ekonomickej diplomacie?
2. Môžeme tieto zmeny odôvodniť vplyvom europeizácie?
3. Ako môžeme pozorovaný typ europeizácie klasifikovať?
4. Pôsobili súčasne s europeizáciou aj iné faktory? Ktoré a ako sa prejavili?
5. Môžeme po uvážení pôsobenia ďalších vplyvov dokázať kauzalitu medzi sledovanými zmenami a pôsobení europeizácie?

6. Ako nové zistenia prispeli k štúdiu europeizácie a ekonomickej diplomacie?

Uvedené otázky budú zodpovedané v závere práce.

4. Teoretický úvod do konceptu europeizácie

Od počiatkových fáz európskeho integračného procesu v moderných dejinách sa pozornosť akademickej verejnosti sústredila na ich ozrejmienie a teoretické uchopenie. Pôvodné teórie nazerali na integráciu ako hlavný fenomén. Za cieľ si kládli vysvetlenie rôznorodých aspektov integračného procesu, určovanie ďalšieho vývoja integrácie a vytvorenie jeho inštitucionálneho rámca, teda šlo o smer europeizácie *bottom-up*.¹³ Výskum v tejto oblasti priniesol vznik tzv. veľkých integračných teórií ako neofunkcionalizmus a intergovernmentalizmus.¹⁴ Dovtedajšia prevaha týchto teórií bola prekonaná v 90. rokoch, keď sa s postupným prehĺbením a rozšírením vplyvu EÚ preniesla pozornosť výskumu na ďalšie aspekty integračného procesu. Vyvstala potreba pochopenia zmien na úrovni domácej politiky, ktoré vyplývajú z členstva v EÚ, teda europeizácie smerom *top-down*. Vznik ďalšieho smeru v koncepte europeizácie výstižne uchopil James Caporaso, keď ho označil za „logické vyústenie evolúcie v rámci integračnej teórie“.¹⁵

Novšie poňatie konceptu europeizácie prekonáva pohľad tradičných teórií integrácie na predmet skúmania presunom pozornosti na jednotlivé členské štáty. O europeizácii tak môžeme hovoriť ako o odpovedi na vnútorné zmeny v teórii integrácie. Dôraz začal byť kladený na zmeny vyvolané členstvom v EÚ a skúmanie ich dopadov vyústilo do samostatnej teórie. Tento pohľad ide za hranice tradičných teórií a primárne sa sústreďuje na odozvu na poli národnej politiky.

---

¹³ Maxime Verhagen a Henk Bleker, „Economic Diplomacy in a Changing World“, *The Hague Journal of Diplomacy* 6, č. 1/2 (2011): 42-48, <http://www.ebscohost.com> (stiahnuté 4. 2. 2013).

¹⁴ Drulák, „Jak zkoumat politiku“, 54-73.

¹⁵ Maria Green Cowless, James A. Caporaso a Thomas Risse Kappen, *Transforming Europe: Europeanization and Domestic Change* (NY: Cornell University Press, 2003), 7.

4.1 Smer pôsobenia europeizácie

Za účelom stanovenia vplyvu a typu europeizácie je kľúčové ju zdefinovať na základe niekoľkých parametrov. Konkrétne sa jedná o smer europeizácie, oblasť jej pôsobenia a stupeň zmeny, ktorý spôsobila. Ako som už v úvode zmienila, europeizácia môže prebiehať rôznymi smermi, ktoré sú odlišné na základe ich závislých a nezávislých premenných. Akademici sa zhodujú na dvoch klasických smeroch, a to *bottom-up* a *top-down*, pričom Claudio Radaelli pridáva aj kombinovaný resp. horizontálny smer. Na základe rozlíšenia smerov pôsobenia europeizácie môžeme odlíšiť staršie a novšie chápanie europeizácie. Z dôvodu zamerania práce na dopad členstva v EÚ na domácu politiku pracujem so smerom europeizácie *top-down* vymedzenom v druhom bode.

1. *Bottom-up prístup* - popisuje pôsobenie europeizácie smerom od členských krajín na úroveň EÚ, ktorý si za nezávislú premennú stanovil iniciatívu vychádzajúcu z roviny domácej politiky. Závislou premennou sa tak stáva európska integrácia.

2. *Top-down prístup* - skúma europeizáciu smerom od nadnárodného k národnému levelu. Hľadisko *top-down* europeizácie označuje nezávislou premennou európsku integráciu a závislou premennou jej dopad na fungovanie domácej politiky. *Top-down* europeizácia sa zameriava na adaptačný tlak pôsobiaci smerom od EÚ k členským krajinám.

3. *Horizontálne pôsobenie* - definuje Claudio Radaelli a označuje ho ako kombináciu dvoch predchádzajúcich modelov. V horizontálnom modeli prebieha europeizácia medzi jednotlivými členskými krajinami navzájom.¹⁶

4.2 Oblasti pôsobenia europeizácie

V rámci smeru *top-down* vymedzuje Kevin Featherston štyri základné významy europeizácie:

1. *europeizácia ako historický fenomén* – na europeizáciu je v tomto bode nazerané ako na export kultúrnych a sociálnych noriem popr. vzorcov správania, ktorý je spojený s procesom kolonizácie územia mimo Európy.

---

¹⁶ Claudio Radaelli, „Whither Europeanization: Concept stretching and substantive change“, *European online Integration Papers* 4, č. 8 (2000): 10-15, <http://eiop.or.at/eiop/pdf/2000-008.pdf> (stiahnuté 14. 3. 2013).

2. *européizácia ako transnacionálna kultúrna difúzia* – européizácia je chápaná ako rozšírenie kultúrnych noriem, identity a modelov správania. Od prvého bodu sa odlišuje teritóriom, pretože v tomto prípade sa européizácia odohráva v rámci Európy.

3. *Adaptácia politik* - vnímanie européizácie na tejto úrovni je v politologickom výskume najčastejšie. Zjednodušene by sa dal označiť za dopad členstva v EÚ na podobu domácej politiky členských krajín. V tomto bode je už européizácia daná do priamej súvislosti s EÚ.

4. *Inštitucionálna adaptácia* – v poslednom pojatí je européizácia predstavená ako výsledok pôsobenia tlaku na inštitúcie a aktérov domácej politiky vyplývajúceho z členstva v EÚ resp. z tlaku počas asociačného obdobia a s tým spojeným prijímanie pravidiel plynúcich z členstva.¹⁷

Uvedené oblasti môžeme rozdeliť na maximalistické a minimalistické definovanie européizácie. V prvom a druhom bode je koncept vymedzený na základe širokého chápania européizácie, ktoré sa primárne nevzťahuje na členstvo v EÚ a pre praktické použitie je príliš nejasné. Tretí a štvrtý bod už výslovne odkazujú na pôsobenie adaptačných tlakov v rámci EÚ, ako aj na oblasti, v ktorých sa européizácia môže prejaviť. Práca vychádza z definície européizácie v treťom a štvrtom bode.

Featherstonovu definíciu oblastí pôsobenia européizácie dopĺňa definícia Claudia Radaelliho, ktorý popisuje européizáciu ako proces (1.) utvárania, (2.) difúzie a (3.) inštitucionalizácie formálnych a neformálnych pravidiel, procedúr, paradigiem politiky, štýlov, spôsobov „ako robiť veci“ a zdieľaných hodnôt, ktoré sú najprv definované a konsolidované v rámci utvárania rozhodnutí EÚ a následne inkorporované do logiky domáceho diškurzu, identít, politických štruktúr a verejných politik.¹⁸

Definícia Roberta Ladrecha zužuje predchádzajúcu definíciu na inštitucionálnu zmenu a européizáciu popisuje ako „vzostupný proces, ktorý zahŕňa zmenu orientácie a formovania politiky až kým sa politická a ekonomická dynamika EÚ stanú súčasťou organizačnej logiky na domácom leveli.“ Za organizačnú logiku sa v tomto prípade považuje proces adaptácie organizácie reagujúcu na zmenu prostredia. Táto definícia teda poukazuje na européizáciu ako proces adaptácie, učenia sa a zmeny na úrovni domácej politiky.¹⁹

---

¹⁷ Featherstone a Radaelli, „The politics of Europeanization“, 5.

¹⁸ Claudio Radaelli, „Europeanization: Solution or Problem?“, *Conference Papers - American Political Science Association* (2005): 3, www.ebscohost.com (stiahnuté 15. 4. 2013).

¹⁹ Radaelli, „Europeanization“, 4.

4.3 Stupeň zmeny v procese europeizácie

Tanja Börzel a Thomas Risse vysvetľujú proces europeizácie na základe logiky vhodnosti. Podľa nich jednotlivé členské štáty prispôbujú svoje správanie očakávaniam a zároveň sa učia novým pravidlám a zvyklostiam. Priebeh tohto procesu je pritom determinovaný stupňom domácej zmeny a tlaku na adaptáciu. Na uvedenú definíciu nadväzuje typológia podľa Tanji Börzel, ktorá definuje päť možných reakcií na pôsobenie europeizácie:

1. *regresia* – paradoxná reakcia na adaptačné tlaky; zmenený domáci model odporuje európskemu modelu

2. *inercia* – úplná rezistencia k zmenám, neprebehne žiadna reakcia na adaptačné tlaky; nastáva v prípade, že európsky model sa od domáceho výrazne odlišuje; prejavuje sa odkladaním implementovania zmien

3. *absorpcia* - model je inkorporovaný, bez toho aby muselo dôjsť k výraznejším zmenám v domácom prostredí; určité úpravy prebiehajú, ale majú iba čiastkový charakter a zodpovedajú predchádzajúcemu vývoju v domácej sfére

4. *akomodácia* - výraznejšia zmena, netýka sa ale samotnej podstaty fungovania časti domáceho prostredia novo regulovanej európskym modelom, ich kľúčových súčastí a spôsobu, akým sú tieto súčasti vnímané; k pôvodným zložkám politiky sú pridávané európske elementy

5. *transformácia*- zásadná zmena hlboko meniaci logiku fungovania príslušnej oblasti, jej kľúčové elementy, ako i spôsob ich vnímania²⁰

4.4 Vymedzenie súvisiacich pojmov

Pri aplikovaní teórie europeizácie musíme brať na vedomie, že europeizačné procesy nutne nevytvárajú jednotný model. Konvergencia môže byť jedným z výsledkov europeizácie, no deje sa tak najmä v prípadoch, keď členské štáty v rámci predvstupných procesov preberajú *acquis communautaire* alebo iné záväzné nariadenia. V prípade pôsobenia europeizácie cez tzv. soft law dochádza k štrukturálnej zmene s rozdielnym dopadom na aktérov, inštitúcie, idey a záujmy. Členské štáty ale v tomto

---

²⁰ Börzel, „How the European Union Interacts with its Member States“.

prípade môžu na úrovni inštitúcií odpovedať protichodne. Pravdepodobnosť protichodných reakcií zvyšuje aj konkurenčné prostredie jednotného trhu.²¹

S konceptom europeizácie sú úzko spojené ďalšie pojmy, ktoré ho dopĺňajú a pomáhajú pochopiť. Jedným z takýchto faktorov je socializácia. V rámci tejto teórie sú jednotliví aktéri vedení kolektívnym porozumením toho, čo je správne resp. sociálne akceptovateľné správanie v danej štruktúre noriem a pravidiel. Kolektívne porozumenie silne ovplyvňuje spôsob, akým aktéri zadávajú svoje ciele. Viac ako maximalizovanie vlastných ziskov sa v tomto prípade snažia o naplnenie spoločenských očakávaní v danej situácii. Z tejto perspektívy je europeizácia chápaná ako vznik nových pravidiel, noriem a praktík, ktorým sú členské štáty vystavené a ktoré sú inkorporované do ich vlastných domácich štruktúr.²²

V súvislosti s teóriou europeizácie sa uvádza aj teória racionálnej voľby, podľa ktorej sa aktéri snažia maximalizovať svoj úžitok a sledujú svoje vlastné záujmy. Z tohto hľadiska je europeizácia videná ako nová štruktúra politických príležitostí. Teória racionálnej voľby je čiastočne uvádzaná ako protiklad k teórii socializácie. Na prvý pohľad protichodné tendencie však môžu v rámci jednej oblasti kooperovať. Možná je napríklad socializácia pri prijímaní jednotlivých stratégií na európskom leveli, ktoré sú na domácom leveli využité s cieľom maximalizovať konkurencieschopnosť danej krajiny.²³ Pri aplikovaní europeizácie je nevyhnutné zohľadniť aj ďalšie vplyvy ako internacionalizácia, globalizácia a ekonomizácia medzinárodných vzťahov, ktoré sú s europeizáciou prepojené a navzájom na seba pôsobia.²⁴

5. Teoretický úvod do ekonomickej diplomacie

Ekonomická diplomacia zaznamenala na akademickej pôde dramatický nárast na popularite v posledných dekádach. Aj keď sa rozhodne nedá hovoriť o novom fenoméne, relevantným objektom výskumu v širokom spektre oblastí sociálnych vied

---

²¹ Radaelli, „Whither Europeanization“, 6-10.

²² Tanja Börzel a Thomas Risse, „When Europe Hits Home: Europeanization and Domestic Change“, *European Integration online Papers* 4, č. 15 (2000): 8, <http://eiop.or.at/eiop/pdf/2000-015.pdf> (stiahnuté 4. 2. 2013).

²³ Börzel, „How the European Union Interacts with its Member States“, 10.

²⁴ Maria Green Cowless, James A. Caporaso a Thomas Risse Kappen, „Transforming Europe“, 1.

sa stala až v 90. rokoch minulého storočia²⁵. Súčasný trend ekonomizácie diplomatickej agendy vytvára potrebu funkčnej definície a konceptualizácie tohto pojmu, ako aj definovania jej úloh a aktérov.

5.1 Historický vývoj ekonomickej diplomacie

Historické korene ekonomickej diplomacie siahajú do staroveku²⁶, avšak o diplomacii v pravom zmysle slova možno hovoriť až v rámci vestfálskeho mieru a následného usporiadania politického systému. K rozvoju ekonomickej diplomacie došlo na prelome 19. a 20. storočia v súvislosti s rozširovaním a intenzifikáciou ekonomických väzieb medzi štátmi. Vývoj ekonomickej diplomacie bol následne zintenzívnený v niekoľkých vlnách. Prvým impulzom bol koniec druhej svetovej vojny spojený s nárastom multilaterálnej diplomacie. V druhej polovici 20. storočia sa do popredia dostala komerčná oblasť ekonomickej diplomacie a ekonomické úlohy diplomacie boli posilnené aj rozpadom politických blokov a odstránením obchodných bariér v rámci EÚ²⁷. Ako posledný z formujúcich faktorov uvediem súčasnú globálnu ekonomickú krízu, na ktorú budú podľa autorov Maxime Verhagena a Henk Bleker reagovať vlády jednotlivých členských krajín EÚ posilnenou úlohou štátu pri výkone ekonomickej agendy diplomacie, konkrétne jej komerčných aktivít.²⁸

Na historickom vývoji je možné pozorovať proces ekonomizácie medzinárodných vzťahov, ktorého výsledkom je prioritné postavenie ekonomickej agendy diplomacie v zahraničnej politike štátu. Popredné miesto ekonomickej diplomacie môžeme rovnako odvodiť od absencie akútneho bezpečnostného ohrozenia.²⁹ Súperenie krajín sa prenieslo do ekonomickej sféry. Tieto zmeny sa odrazili vo zvýšenej pozornosti venovanej ekonomickej diplomacii a snahou o jej konceptualizáciu.³⁰

---

²⁵ Maaïke Okano-Heijmans, „Conceptualizing Economic Diplomacy: The Crossroads of International Relations, Economics, IPE and Diplomatic Studies“, *The Hague Journal of Diplomacy* 6, č. 1-2 (2011): 10-13, www.ebscohost.com (stiahnuté 4. 2. 2013).

²⁶ Ibid., 17-18.

²⁷ Verhagen a Bleker, „Economic Diplomacy“, 173-175.

²⁸ Ibid., 177, 183.

²⁹ Peter A.G. van Bergeijk, Maaïke Okano-Heijmans a Jan Melissen, „Economic Diplomacy: The Issues“, *The Hague Journal of Diplomacy* 6, č. 1-2 (2011): 2.

³⁰ Okano-Heijmans, „Conceptualizing Economic Diplomacy“, 10.

5.1 Definícia ekonomickej diplomacie

Ekonomická diplomacia v sebe zahŕňa prvky ekonómie a politiky a dá sa označiť za špecifickú oblasť diplomacie s ekonomickou agendou.³¹ Výstižnú definíciu podáva Václav Hubinger, ktorý ekonomickú diplomáciu definuje v dvoch rovinách ako: „činnosť diplomatických zástupcov a misií s cieľom čo najefektívnejšie realizovať zahraničnú hospodársku politiku štátu,“ a tiež ako: „prax ekonomického nátlaku na niektoré krajiny s cieľom dosiahnuť politický či ekonomický účinok.“³²

Podľa tejto definície môžeme ciele ekonomickej diplomacie rozdeliť na ekonomické a politické. Prvá kategória zahŕňa aktivity spojené s podporou pozitívnych efektov medzinárodnej ekonomickej politiky ako kooperácia, podpora medzinárodného obchodu, rastu a rozvoja. V druhej kategórii sú zahrnuté aktivity spojené s politickým nátlakom, ktorým štáty uplatňujú ekonomické sankcie alebo zavádzajú administratívne prekážky. Využiť ekonomickú diplomáciu ako nátlakový prostriedok môžu len krajiny s relevantným mocenským vplyvom popr. nadnárodné organizácie ako EÚ.³³ Jednotlivé členské krajiny sú viazané Spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou a v prvom rade Spoločnou obchodnou politikou, ktorých postoje musia byť schválené na základe hlasovania na pôde EÚ.

Nicholas Bayne a Stephan Woolcock definujú ekonomickú diplomáciu môžeme chápať aj snahu vlády o zladenie troch typov rozporov, konkrétne rozporu medzi (1.) politikou a ekonomikou, (2.) medzinárodným nátlakom a nátlakom na domácej pôde a rozporom medzi (3.) vládou a ďalšími aktérmi, ako napr. súkromné spoločnosti a nevládne organizácie. Autori upozorňujú aj na dynamický vplyv prostredia, v ktorom štát tieto funkcie vykonáva. Poukazujú tým na fakt, že ekonomická diplomacia nemôže byť vnímaná oddelene od domáceho prostredia a štátne aktivity sú ovplyvnené radou ďalších aktérov.³⁴

MZV v svojich strategických dokumentoch definuje ekonomickú diplomáciu ako: „súborné označenie pre koordinované aktivity rôznych subjektov zahraničnej politiky SR pri prenose podnetov vonkajšieho prostredia do ekonomiky SR, pri identifikovaní žiadúcich rozvojových impulzov a potenciálnych partnerov.“³⁵

---

³¹ Ibid., 24 -27.

³² Václav Hubinger, *Encyklopedie diplomacie* (Praha: Libri, 2006), 63-64.

³³ Okano-Hejiman, „Conceptualizing Economic Diplomacy“, 17-18.

³⁴ Ibid., 16.

³⁵ MZVaEZ SR, „Zameranie zahraničnej politiky SR na rok 2009“, 32, [http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_DF356E50EB654ED4C125764800404D3A_SK/\\$File/zameranie%20ZP%202009.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_DF356E50EB654ED4C125764800404D3A_SK/$File/zameranie%20ZP%202009.pdf) (stiahnuté 4. 2. 2013).

Z uvedenej definície vyplýva, že proces tvorby ekonomickej diplomacie úzko súvisí aj s určitým inštitucionálnym zázemím, tiež že výstupy sú závislé na medzinárodnom kontexte. Medzinárodný kontext je pri skúmaní europeizácie ekonomickej diplomacie dôležitým referenčným bodom a inštitucionálne zmeny budú v tejto práci zohrávať podstatnú úlohu pri reflektovaní jej vývoja.

5.2 Úlohy ekonomickej diplomacie

Rozšírenie a zintenzívnenie medzinárodných ekonomických vzťahov sa prejavilo zvýšenou komplexnosťou úloh ekonomickej diplomacie. V zásade ich môžeme klasifikovať podľa typu subjektov, vo vzťahu ku ktorým sú jednotlivé úlohy ekonomickej diplomacie realizované, a to na makroekonomické a mikroekonomické.

Prvá skupina zahŕňa tzv. makroekonomické úlohy realizované vo vzťahu k štátnym orgánom v hostiteľskej krajine. V rámci tejto skupiny je v popredí multilaterálna dimenzia s cieľom vytvoriť vhodný politicko-legislatívny rámec pre aktivity domácich podnikateľských subjektov. Jej úlohy sú zamerané na podporu liberalizácie obchodu a odstraňovaní bariér pohybu tovarov, služieb a kapitálu. V súčasnosti je makroekonomická multilaterálna diplomacia vykonávaná v rámci medzinárodných inštitúcií, pričom pre členské krajiny EÚ má prioritný význam WTO a OECD.

Bilaterálne makroekonomické funkcie ekonomickej diplomacie označujú obchodno-politické agendy, zmluvné jednaná, medziministerské aktivity a prezentáciu krajiny navonok. Pri výkone poslednej zo spomenutých funkcií dochádza k spolupráci ekonomickej a tzv. verejnej a kultúrnej diplomacie pri vytváraní priaznivého obrazu o danej krajine formou prezentácie štátu ako priaznivého prostredia pre zahraničný kapitál. K tejto funkcii zaraďujeme aj aktivity podporujúce cestovný ruch.³⁶

Mikroekonomické úlohy ekonomickej diplomacie sú vykonávané vo vzťahu k podnikateľským subjektom s cieľom podpory domáceho exportu a prílivu zahraničných. Pri tejto forme diplomacie sa často stretáme aj s označením komerčná diplomacia. Patrí tu podpora a rozvoj obchodných vzťahov spojená so zvýšením konkurencieschopnosti domácich podnikateľov v zahraničí, podpora investícií a ekonomicko-informačné služby.³⁷

---

³⁶ Štouračová, „Ekonomická diplomacie České republiky“, 29-32.

³⁷ Ibid., 27.

5.3 Aktéri ekonomickej diplomacie

Prioritným realizátorom ekonomickej diplomacie štát, v ktorom sa na výkone ekonomickej agendy diplomacie spravidla podieľa ministerstvo zahraničných vecí spolupracujúce s ministerstvom s hospodárskym, obchodným alebo finančným zameraním. Štát svoju diplomaciu i ekonomickú diplomaciu vykonáva na úrovni (1.) politických predstaviteľov krajiny (aktérmi sú prezident, premiér, ministri a členovia parlamentu) a (2.) diplomatických misií (vedúci misie, členovia diplomatického personálu). Výkon ekonomickej agendy na úrovni diplomatických misií je realizovaný v rámci špecializovaných úsekov kooperujúcich so zastupiteľskými úradmi v zahraničí resp. sú na tieto pozície vysielaní obchodní diplomati, pridelení, atašé a pod. Tieto oddelenia môžu fungovať pod ministerstvom zahraničných vecí alebo ministerstvom s obchodným zameraním.

Ekonomická agenda diplomacie môže byť v rôznej miere vykonávaná špecializovanými agentúrami spravidla zriadenými a kontrolovanými a kooperujúcimi s ministerstvami. Popri štátu ako primárnemu aktérovi ekonomickej diplomacie pôsobia aj neštátni aktéri ako napr. podnikateľské komory a zväzy, ktorých význam za posledné obdobie výrazne narastá.³⁸

5.4 Modely ekonomickej diplomacie

Podľa mieri participácie jednotlivých subjektov na výkone diplomacie sa vyprofilovali základné organizačné modely ekonomickej diplomacie.³⁹ V zásade je možné modely rozdeliť do troch základných skupín (integrovaný, duálny, kombinovaný) a dvoch podskupín (čiastočne integrovaný model a model postúpenia právomoci). Inštitucionálna štruktúra hospodárskej diplomacie štátu je ovplyvnená najmä inštitucionálnou tradíciou štátu a postavením ekonomickej diplomacie. Teoretické uchopenie jednotlivých modelov je dôležité pre hlbšie pochopenie analýzy inštitúcií a vyvodenie záverov v druhej polovici práce.

Modelom s najdlhšou tradíciou je integrovaný model, v ktorom je riadenie ekonomickej diplomacie v kompetencii ministerstva zahraničných vecí. MZV je tak priamo zodpovedné za ekonomickú agendu a plnenie ekonomických cieľov stanovených v stratégii zahraničnej politiky danej krajiny. Výhodou integrovaného

---

³⁸ Pajtinka, „Hospodárska diplomacia“, 4-6.

modelu je jednotné riadenie siete diplomatických zastúpení a ich ekonomických oddelení. Z európskych krajín využíva jednotný model napr. Švédsko.

V prípade, že sa na výkone ekonomickej diplomacie podieľa ďalšie ministerstvo, hovoríme o duálnom modeli. V duálnom modeli sú úlohy ekonomickej diplomacie rozdelené spravidla medzi ministerstvo zahraničných vecí a ministerstvo s hospodárskym resp. obchodným zameraním. Pre tento model je kľúčové presné a vymedzenie právomoci, pretože v praxi často dochádza k tzv. dvojkoľajovému riadeniu, teda prekryvaniu právomoci, ktorého dôsledkom je neefektívne riadenie. Duálny model je v praxi najčastejšie využívaným a do roku 2011 ho aplikovala aj Slovenská republika.

Tretí model využíva existenciu špecializovanej tretej agentúry, ktorá na seba preberá celú agendu výkonu ekonomickej diplomacie. Vznik a riadenie agentúry je zvyčajne zakotvené v zákone a ministerstvo zahraničných vecí preberá pasívnu pozorovaciu funkciu resp. môže byť poskytovateľom politickej a logistickej podpory. Model tretej agentúry vznikol ako odpoveď na vysoko konkurenčné prostredie svetovej ekonomiky, z čoho vyplýva agresívnejší marketing krajiny orientovaný na podporu exportu a investícií. Najznámejší predstaviteľ tohto modelu je Singapur.

Štvrtý a piaty model sú kombináciou predchádzajúcich troch modelov. Čiastočne integrovaný model funguje na participácii ministerstva zahraničných vecí s inštitúciami vykonávajúcimi ekonomickú agendu diplomacie. Takto zriadené inštitúcie vykonávajú špecifické úlohy ekonomickej diplomacie, zatiaľ čo si ministerstvo zahraničných vecí ponecháva koordinačnú funkciu. Z krajín EÚ sa týmto modelom riadi Veľká Británia.

V modeli postúpenej právomoci nedisponuje ministerstvo zahraničných vecí primárnou funkciou, ale prenecháva ju inému ministerstvu s hospodárskym zameraním. Ministerstvo zahraničných vecí realizuje čiastkové úlohy ekonomickej diplomacie prostredníctvom siete zastupiteľských úradov a diplomatických pracovníkov.⁴⁰

5.5 Vymedzenie súvisiacich pojmov

Pre potreby práce je nevyhnutné odlišiť rôzne formy ekonomickej diplomacie, ako aj významovo podobné pojmy, s ktorými je niekedy zamieňaná. V prvom rade sa jedná o výraz komerčná diplomacia, ktorá sa vzťahuje na podporu zo strany inštitúcií a jednotlivcov s diplomatickým statusom spojenú s propagovaním domácich

---

³⁹ Pajtinka, „Hospodárska diplomacia“, 3.

podnikateľských subjektov v zahraničí. Nezahŕňa ale vyššie formy zahranično-obchodných vzťahov spojené s oficiálnymi štátnymi aktivitami na bilaterálnej a multilaterálnej úrovni.⁴¹ Komerčná oblasť ekonomickej diplomacie je v súčasnosti prioritnou pre mnohé krajiny západoeurópskeho a stredoeurópskeho regiónu.⁴²

V praxi často dochádza k zámene pojmov obchodná a ekonomická diplomacia. Zatiaľ čo Judita Štouračová ju definuje ako „(súbor) diplomatických krokov orientovaných len na podporu domácich vývozcov resp. dovozcov na zahraničných trhoch,“⁴³ Pajtinka ju chápe ako predchodkyňu súčasnej ekonomickej diplomacie.⁴⁴

Pojem hospodárska diplomacia je v slovenských odborných publikáciách používaný ako ekvivalent ekonomickej diplomacie. Vychádzajúc z definície JUDITY Štouračovej⁴⁵, zahŕňa tento pojem užší rámec diplomatických aktivít zameraných na podporu domácich podnikateľských subjektov v zahraničí, neobsahuje však makroekonomickú oblasť ekonomickej diplomacie. Vychádzajúc z oficiálnych vládných dokumentov, ako aj zo strategických dokumentov Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a Ministerstva hospodárstva SR, sa táto práca drží používania výrazu ekonomická diplomacia.

6. Charakteristika ekonomickej diplomacie SR

Ekonomická diplomacia SR vychádza zo strategických dokumentov vydávaných vládou a jednotlivými ministerstvami, ktoré sa na jej výkone podieľajú. Východiskovým dokumentom je programové vyhlásenie vlády obsahujúce okruh zmien, ktoré chce kabinet počas svojho funkčného obdobia uskutočniť. Na postoje vyjadrené vo vyhlásení následne reagujú samotné ministerstvá. Programové vyhlásenia vlády teda určujú smerovanie a jednotlivé ministerstvá na ne nadväzujú konkrétnymi stratégiami. Zaistenie ekonomických úloh diplomacie z pohľadu Ministerstva

---

⁴⁰ Ibid., 4-5.

⁴¹ Olivier Naray, „Commercial Diplomacy: a conceptual overview“, *Conference paper for the 7th World Conference of TPOs* (2008): 16, http://www.intracen.org/uploadedFiles/intracenorg/Content/Trade_Support_Institutions/TPO_Network/Content/Conferences/2008/NarayConferencepaper.pdf (stiahnuté 4. 5. 2013).

⁴² Bergeijk, Okano-Heijmans a Melissen, „Economic Diplomacy“, 3.

⁴³ Štouračová, „Ekonomická diplomacie“, 28-29.

⁴⁴ Pajtinka, „Diplomacia v Európskej únii“, 8.

⁴⁵ Štouračová, „Ekonomická diplomacie“, 29.

zahraničných vecí SR (MZV SR)⁴⁶ je súčasťou dokumentu Zameranie zahraničnej politiky SR, ktorý je vydávaný s platnosťou na jeden rok. Ministerstvo hospodárstva SR (MH SR) nemalo do roku 2007 ucelenú stratégiu organizácie výkonu ekonomickej diplomacie.

Na základe Programového vyhlásenia vlády z roku 2006, v ktorom sa vláda zaviazala k ukotveniu inštitucionálnej organizácie ekonomickej diplomacie, vydalo MH SR materiál „*Proexportná politika SR na roky 2007-2013*“. V dokumente je podrobne zadefinovaná stratégia ekonomickej diplomacie, s ohľadom na jej ciele, úlohy a spoluprácu jednotlivých aktérov so zreteľom na posilnenie proexportných aktivít diplomacie.⁴⁷ „*Proexportná politika SR na roky 2007-2013*“ sa stala kľúčovým dokumentom pre tvorbu nadväzujúcich stratégií vydávaných EXIMBANKOU, menovite „*Aktualizácia teritoriálnej a komoditnej orientácie podpory exportu*“⁴⁸ a „*Inštitucionalizácia systému podpory exportu v Slovenskej republike*“⁴⁹. Materiály Eximbanky majú len doplnkový charakter a obsahovo vychádzajú z dokumentu „*Proexportná politika SR na roky 2007-2013*“. Pre potreby mojej práce preto nie sú relevantné.

Vyššie uvedené stratégie sú realizované prostredníctvom jednotlivých inštitúcií, ktoré na základe právomocí jej aktérov môžeme rozdeliť na (1.) ústredné orgány, (2.) zastupiteľské úrady a (3.) špecializované agentúry. Primárnym aktérom ekonomickej diplomacie sú ústredné orgány, ku ktorým zaraďujeme ministerstvá a Radu vlády SR na podporu exportu a investícií.

Zaistenie ekonomickej diplomacie prešlo počas sledovaného obdobia rozsiahlymi zmenami. Vo všeobecnosti sa dá povedať, že od vzniku SR spadala ekonomická agenda do kompetencií MH SR. Úlohou MZV SR bolo zabezpečiť čiastkové úkony organizačného charakteru. Rozdelenie právomocí medzi ministerstvami vyplýva z tzv. kompetenčného zákona.⁵⁰ Novelou zákona v roku 2011 prešli právomoci v oblasti riadenia ekonomickej diplomacie na úrovni zastupiteľských

---

⁴⁶ V júni roku 2012 došlo k premenovaniu MZV SR na MZVaEZ SR, práca operuje s oboma pojmami, v závislosti od obdobia, na ktoré sa označenie vzťahuje.

⁴⁷ EXIMBANKA, „*Proexportná politika na roky 2007-2013*“, 3.

⁴⁸ EXIMBANKA, „*Aktualizácia teritoriálnej a komoditnej orientácie podpory exportu*“, 1, http://www.eximbanka.sk/buxus/docs/Proexport_Material_Aktualizacia.pdf (stiahnuté 4. 5. 2013).

⁴⁹ EXIMBANKA, „*Inštitucionalizácia systému podpory exportu v Slovenskej republike*“, 1, http://www.eximbanka.sk/sk/podpora-exportu/institucionalizacia-systemu-podpory-exportu-v-slovenskej-republike.html?page_id=560 (stiahnuté 4. 5. 2013).

⁵⁰ Zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy.

úradov pod MZV SR. Z pohľadu inštitucionálnych modelov prešla slovenská diplomacia z duálneho na integrovaný model.

Zmena vymedzenia kompetencií medzi ministerstvami sa zákonite prejavila aj na úrovni zastupiteľských úradov. Od vzniku SR bola ekonomická diplomacia vykonávaná prostredníctvom obchodno-ekonomických oddelení (OBEO), ktoré pôsobili ako prioritný realizátor bilaterálnej i multilaterálnej ekonomickej diplomacie.⁵¹ Po prechode na integrovaný model však boli OBEO zrušené a v rámci zastupiteľských úradov ich nahradili jednotlivci na postoch ekonomických diplomatov, ktorí sú v súčasnosti podriadení príslušnému veľvyslancovi.

Inštitucionálny rámec slovenskej ekonomickej diplomacie rozširujú špecializované agentúry nediplomatického charakteru. Spomedzi nich zohráva najvýznamnejšiu úlohu Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO). Slovenská záručná a rozvojová banka vznikla ako historicky prvá slovenská špecializovaná inštitúcia v roku 1991. O dva roky neskôr dala spoločná iniciatíva Európskej únie a vlády SR za vznik Národnej agentúre pre rozvoj malého a stredného podnikania. Treťou špecializovanou agentúrou zriadenou z iniciatívy Ministerstva hospodárstva bola Slovenská agentúra pre cestovný ruch, ktorá pri plnení svojich úloh spája výkon ekonomickej a kultúrnej diplomacie. V roku 1997 bola štátom zo zákona zriadená EXIMBANKA, ktorej hlavným zámerom je zvýšenie konkurencieschopnosti slovenských exportérov pomocou bankových a poisťovacích aktivít. SARIO bola v roku 2001 zriadená z podnetu MH SR formou príspevkovej organizácie. Úpravy vo fungovaní SARIO obsahuje „*Proexportná politika Slovenskej republiky na roky 2007 – 2013*.“⁵² K významným aktérom patrí aj Slovenská obchodno-priemyselná komora a zmiešané obchodno-priemyselné komory.

7. Vývoj ekonomickej diplomacie SR

7.1 Vývoj ekonomickej diplomacie od vzniku SR po vstup do EÚ

Slovenská republika sa vyznačuje malým vnútorným trhom, limitovanými surovinovými zdrojmi a výrazným podielom exportu na HDP. Parametre slovenskej

---

⁵¹ MZVaEZ SR, „Správa o stave siete zastupiteľských úradov SR v zahraničí v roku 2012 a východiská pre jej ďalší rozvoj“, 32, <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=21605> (stiahnuté 14. 5. 2013).

ekonomiky tak už v začiatkoch determinovali postavenie zahranično-obchodných otázok v hospodárskej stratégii štátu.⁵³ Prvé programové vyhlásenie vlády z roku 1993 sa o stratégii v danej oblasti zmieňuje strohou formuláciou: „*Ekonomický rozmer v zahraničnej politike štátu sa výrazne posilní.*“ Podobne vyznieva Programové vyhlásenie vlády na roky 1994-1998, hoci tu už ide o konkretizáciu proexportného zamerania: „*Dôležitou úlohou slovenskej zahraničnej služby bude podpora zahranično-obchodných aktivít Slovenskej republiky vytváraním predpokladov na uplatnenie proexportnej orientácie slovenskej ekonomiky.*“⁵⁴ V rovnakom zmysle a taktiež len v niekoľkých vetách sa o ekonomických oblastiach zahraničných vzťahov vyjadruje Programové vyhlásenie na roky 1998-2002: „*Zahraničnú politiku bude (MZV SR) orientovať na podporu rozvoja ekonomických vzťahov so zahraničím v záujme ďalšieho rastu ekonomiky SR a rastu životnej úrovne jej obyvateľov.*“ Programové vyhlásenia vlády od vzniku SR do roku 2002 sa k otázkam ekonomickej diplomacie vyjadrujú len okrajovo. Podobne málo priestoru sa jej venuje v Zameraní zahraničnej politiky SR na rok 2002⁵⁵, ktorý je jediným verejne dostupným zameraním z obdobia rokov 1993-2002. V ňom sa uvádza konštatovanie o významnom postavení ekonomickej dimenzie v rámci zahraničnej politiky štátu s dôrazom na jej ďalšiu optimalizáciu a profesionalizáciu zahraničnej služby.

V zásade teda môžeme povedať, že v oblasti smerovania a úloh ekonomickej diplomacie vyznievajú informácie z dostupných zdrojov stroho a neurčito. Je ale možné z nich odvodiť pomerne silné postavenie ekonomickej agendy v diplomacii. Pri zasadení získaných informácií do širšieho teoretického rámca môžeme určiť hneď niekoľko dôležitých skutočností. V prvom rade vtedajšie dokumenty vyjadrujú všeobecnú snahu o posilnenie ekonomických úloh zahraničných vzťahov. Napriek tomu nemajú ekonomické aspekty diplomacie v strategických dokumentoch samostatne vyčlenený priestor a je im venovaná len okrajová pozornosť. Tieto dokumenty pre nás zároveň definujú počiatkový stav, ktorý bude významný pri záverečnom zhodnotení vývoja ekonomickej diplomacie a vplyvu europeizácie.

---

⁵² EXIMBANKA, „Proexportná politika na roky 2007-2013“, 3.

⁵³ Erik Pajtinka, „Slovenská diplomacia a jej dimenzie v 21. storočí“, Zborník z vedeckej konferencie *Zahraničná politika a diplomacia Slovenskej republiky v kontexte európskej integrácie* (2007): 77-81, http://fmv.euba.sk/files/Zbornik_2007_Zahranicna_politika_a_diplomacia_SR.pdf (stiahnuté 4.5.2013).

⁵⁴ Úrad vlády Slovenskej republiky, „Programové vyhlásenie vlády 1994-1998“, <http://archiv.vlada.gov.sk/old.uv/1163/programove-vyhlasenie-vlady-sr.html> (stiahnuté 4.5.2013).

⁵⁵ Starší dokument nie je dostupný.

Kvalitatívny posun pri definovaní ekonomickej diplomacie je možné vidieť v Programovom vyhlásení vlády pre roky 2002-2006: „V záujme podpory hospodárskych záujmov Slovenska vláda posilní ekonomický rozmer diplomacie a vytvorí preň náležité administratívno-organizačné predpoklady a systémové opatrenia zamerané na zjednotenie pôsobenia zahraničnej služby v tejto dôležitej oblasti.“ Oproti predchádzajúcim vágne koncipovaným vyhláseniam sú v tomto texte o čosi konkrétnejšie vyjadrenia k celkovému trendu posilňovania postavenia ekonomického rozmeru, o čom svedčí zmienka o jej inštitucionálnom upevnení. Paradoxom je, že v priebehu rokov 2002-2006 sa spomedzi dokumentov o zameraní zahraničnej politiky SR spomína postavenie ekonomickej diplomacie len v jednom z nich, a to konkrétne v roku 2005. Príčinu môžeme hľadať vo vstupe SR do EÚ a NATO v roku 2004 a orientáciou aktivít MZV SR výhradne na jej úspešný priebeh.⁵⁶ V Zameraní zahraničnej politiky na rok 2004 je akcent kladený na harmonizáciu domácej a európskej politiky: „...optimálne je dosiahnuť, aby sa národné záujmy SR dostali do polohy záujmov EÚ,“ nie je tu ale vyjadrené jeho spojenie s ekonomickou agendou. Zameranie zahraničnej politiky na rok 2005 už reflektuje ekonomickú diplomaciu s ohľadom na členstvo v EÚ, kde ju definuje ako jednu z foriem spolupráce v rámci EÚ, bez uvedenia konkrétnejších dopadov na jej postavenie a úlohy.

Pri vyvodzovaní záverov o pozorovaných oblastiach ekonomickej diplomacie je nutné brať do úvahy malý rozsah dostupných zdrojov, keďže informácie o ekonomickej diplomacii nájdeme v oficiálnych dokumentoch len v obmedzenom množstve. Vymedzené kritéria naplňajú len programové vyhlásenia vlády a zamerania zahraničnej politiky dostupné od roku 2002. Na základe analýzy týchto strategických dokumentov môžeme o ekonomickej diplomacii SR v období do roku 2004 vyvodit' nasledujúce tvrdenia: (1.) postavenie ekonomických otázok v zahraničných vzťahov posilňuje, (2.) v rámci úloh ekonomickej diplomacie sa dokumenty zmieňujú o ich proexportnom zameraní a (3.) vzrastá potreba upevnenia organizačnej štruktúry.

7.2 Vývoj ekonomickej diplomacie so zreteľom na vstup do EÚ

V roku 2004 sa SR stala členským štátom EÚ. Súčasťou tohto kroku bolo prijatie zásad jednotného vnútorného trhu a Spoločnej obchodnej politiky EÚ (SOP),

---

⁵⁶ MZVaEZ SR, „Zameranie zahraničnej politiky SR na rok 2005“, [http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_181727FE24079C74C1257648004316B1_SK/\\$File/Zameranie_ZP_2005.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_181727FE24079C74C1257648004316B1_SK/$File/Zameranie_ZP_2005.pdf) (stiahnuté 4.5.2013).

čím sa SR formálne vzdala uskutočňovania samostatnej obchodnej politiky vo vzťahu k tzv. tretím krajinám. Praktická realizácia SOP je v kompetencii orgánov EÚ, z čoho vyplýva obmedzenie kompetencií ekonomickej diplomacie členských krajín. Na tomto mieste je však nutné odlišiť politickú a komerčnú oblasť ekonomickej diplomacie. O výrazných limitoch právomocí v rámci SOP môžeme hovoriť len v oblasti politicky orientovanej ekonomickej diplomacie. Zároveň je nutné zmieniť, že tieto obmedzenia vyplývajúce zo záväzkov v EÚ môžu mať aj pozitívny význam. Pre potreby SOP napr. Európska komisia stanovila priority pre dosiahnutie ekonomického rastu vychádzajúce z tzv. Lisabonskej stratégie. V rámci ich napĺňania vznikla „*Stratégia prístupu na trhy tretích krajín*“, ktorá ako názov napovedá, slúži k uľahčeniu prístupu a odstráneniu bariér pri vstupe európskych vývozcov na trhy tretích krajín. Za týmto účelom bola vytvorená databáza informácií EÚ, ktorá poskytuje podnikateľským subjektom jednotlivých členských štátov informácie o podmienkach pri vstupe na mimoeurópske trhy.

Dostávame sa tak k otázkam koordinácie aktivít v rámci komerčnej oblasti ekonomickej diplomacie, na ktoré nemá SOP priamy vplyv. Táto oblasť aktivít zahŕňa v podmienkach slovenskej diplomacie predovšetkým priťahovanie zahraničných investorov do SR⁵⁷. Z podstaty veci tak vyplýva, že komerčná oblasť diplomacie nemôže byť vykonávaná na celoeurópskej úrovni, pretože jednotlivé členské štáty si navzájom konkurujú. Proti prevzatiu týchto aktivít na úroveň EÚ svedčia aj odlišnosti v organizačných aspektoch ekonomickej diplomacie, ktoré jednotlivé krajiny aplikujú na základe ich inštitucionálnej štruktúry, ekonomickej výkonnosti, ale aj historickej skúsenosti.⁵⁸ Ekonomická diplomacia tak nemôže byť nahradená jednotným modelom v plnej škále jej aktivít a štát naďalej disponuje kompetenciami v rámci jej výkonu.

V zásade tak môžeme tvrdiť, že po vstupe do EÚ by malo dôjsť k posilneniu aktivít na podporu konkurencieschopnosti jednotlivých členských krajín vyplývajúcej z vysoko konkurenčného prostredia jednotného vnútorného trhu, ako aj z prenesenia časti právomoci na orgány EÚ. Týmto záverom odpovedá aj súčasné stanovisko MZVaED SR: „*Po vstupe SR do EÚ/NATO došlo k presunu veľkej časti kompetencií v oblasti zahraničnej politiky na ústredia týchto zoskupení, nosnou oblasťou činnosti našej diplomatickej siete sa preto stáva ekonomická, resp. verejná diplomacia s*

---

⁵⁷ Pajtinka, „Slovenská diplomacia“, 82.

⁵⁸ Ibid., 197.

dôrazom na podporu exportu, investičné, prezentačné a ďalšie aktivity.“⁵⁹ V pozorovaných oblastiach tak môžeme vývoj spojený so vstupom do EÚ zhrnúť nasledovne: (1.) postavenie ekonomickej agendy diplomacie sa kontinuálne posilňuje, (2.) v rámci smerovania ekonomickej diplomacie došlo k posilneniu jej komerčného zamerania, (3.) úlohy ekonomickej diplomacie sa orientujú na proexportné a prezentačné aktivity.

7.3 Vývoj ekonomickej diplomacie od roku 2004 do roku 2009

Potvrdenie smerovania, ktoré sa prioritne sústreďuje na podporu exportu obsahuje aj Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2006-2010, ktoré v oblasti zahraničného obchodu jasne deklaruje záväzok smerom k podpore proexportných aktivít ekonomickej diplomacie: „V záujme ekonomickej prosperity štátu bude vláda SR dôsledne posilňovať ekonomický rozmer diplomacie. Prostredníctvom jednotnej zahraničnej služby riadenej centrálnou bude dôraznejšie ako doteraz klásť dôraz na hospodárske záujmy SR. Vláda SR pripraví v zmysle nového kompetenčného zákona komplexnú koncepciu jednotnej prezentácie SR v zahraničí a cieľavedomú stratégiu jej uplatňovania.“ V uvedenom vyhlásení sa teda vláda zaväzuje k posilneniu komerčných stránok diplomacie a ich inštitucionálneho zaistenia. Zároveň v tomto vyhlásení môžeme vidieť zmenu postoja k ekonomickej dimenzii diplomacie, ktorá prestáva byť vnímaná v zúženej forme ako podporný nástroj obchodnej výmeny, ale prioritný dôraz je kladený na jej aktívnu koordináciu zo strany štátu.⁶⁰

Programové vyhlásenie vlády v roku 2006 dalo podnet na vytvorenie kľúčového dokumentu slovenskej ekonomickej diplomacie „Proexportná politika SR na roky 2007-2013“. Materiál vydaný MH SR obsahuje konkrétne stratégie smerom k orientácii ekonomickej diplomacie, definovaniu jej úloh, ako aj návrhy koordinácie spolupráce jej jednotlivých aktérov. Uvedený dokument má v rámci vývoja ekonomickej diplomacie SR zásadné postavenie. Jedná sa o prvý ucelený dokument ekonomickej agendy diplomacie, ktorý by svojím obsahom komplexne zachycoval všetky oblasti jej výkonu.

---

⁵⁹ „Úlohy a ciele ekonomickej diplomacie“, Oficiálna stránka MZVaEZ SR, http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ministerstvo&NCH=Y&OpenDocument=Y&LANG=SK&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/main.nsf/%28vw_ByID%29/ID_5384B2D8FE7647EFC12576190041FD5A (stiahnuté 4.5.2013).

⁶⁰ MZVaEZ SR, „Slovak republic foreign policy report 2006“, [http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_AAD267E5908A1F2FC12576480042FADD_SK/\\$File/EN%20preklad%20Sprava2006.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_AAD267E5908A1F2FC12576480042FADD_SK/$File/EN%20preklad%20Sprava2006.pdf) (stiahnuté 4.5.2013).

Na tomto mieste je nevyhnutné venovať pozornosť dokumentu EÚ na ktoré sa materiál „Proexportná politika SR na roky 2007 – 2013“ pri koncipovaní svojich stratégií odvoláva. Konkrétne sa jedná o text vydaný Európskou komisiou - „Globálna Európa: konkurencia svetu“. Uvedený dokument kladie dôraz na posilnenie konkurencieschopnosti členských krajín EÚ a liberalizáciu svetového obchodu. Dokument je koncipovaný podľa zásad SOP a v podstate slúži na potvrdenie jej priorit. Materiál neudáva konkrétne pravidlá, ktoré by mohli mať dopad na inštitucionálnu organizáciu ekonomickej diplomacie členských krajín. V zásade len zdôrazňuje posilnenie konkurencieschopnosti EÚ v rámci celku, ako aj na úrovni jednotlivých členov. Dôležitým podporným nástrojom exportérov sú prostriedky štrukturálnych fondov EÚ, ktoré umožňujú jednotlivým členským štátom čerpať prostriedky z eurofondov. Takto získané zdroje sú určené na rôzne podporné programy pre exportérov napr. operačný program „Konkurenčná schopnosť a hospodársky rast“.

Pre účely analýzy je dôležité sa prioritne sústrediť na úvodné vymedzenie oblastí skúmania, a to konkrétne oblasť smerovania, úloh a tlaku na zefektívnenie inštitucionálnej organizácie. Na základe informácií z „Proexportnej politiky SR na roky 2007-2013“ je možné vyvodiť závery o (1.) ďalšom posilnení proexportnej orientácie ekonomickej diplomacie, (2.) o bližšej špecifikácii úloh ekonomickej diplomacie (napr. využívanie eurofondov), ktoré však svojím charakterom odpovedajú pôvodným úlohám a (3.) trendu posilňovania spolupráce ekonomickej a verejnej diplomacie. Zatiaľ čo v prvých dvoch oblastiach sa jedná o čiastkové posuny, v oblasti (4.) tlaku na efektívnu inštitucionálnu organizáciu predstavuje skúmaný materiál prelom v doterajšom fungovaní. V prvom rade sa vymedzuje voči dovedejšej koordinácii ekonomických aktivít v oblasti diplomacie a následne ponúka detailný prehľad návrhov na ich štrukturálnu reorganizáciu na úrovni zastupiteľských úradov a špecializovaných agentúr.

V roku vydania prvého uceleného materiálu k organizácii ekonomickej diplomacie z pozície kompetencií MH SR, bola oblasť ekonomickej agendy samostatne vydelená aj v rámci Zamerania zahraničnej politiky v roku 2007. MZV SR v ňom sa uvádza: „SR výrazne posilní ekonomický rozmer zahraničnej politiky a diplomacie v záujme uplatnenia sa na svetových trhoch a zvyšovania konkurencieschopnosti, ktoré sú kľúčové pre slovenskú exportne orientovanú ekonomiku.“ Posilnenie postavenia

---

ekonomickej diplomacie a zvýšený dôraz na koordináciu jej aktivít odôvodňuje spomedzi vonkajších faktorov procesom globalizácie a liberalizácie medzinárodného obchodu, a nie novými úlohami vyplývajúcimi z členstva v EÚ a OECD. Zameranie zahraničnej politiky v roku 2008 sa opäť orientuje primárne na jej postavenie: „*Rok 2008 bude rokom výrazného posunu pri ďalšom zvyšovaní podielu hospodárskej agendy v zahraničnej politike SR.*“ Slovenská ekonomická diplomacia teda kontinuálne získava na dôležitosť v celkovej agende MZV SR.

7.3 Vývoj ekonomickej diplomacie so zreteľom na dopady finančnej krízy

Pri analýze vývoja ekonomickej diplomacie SR nemôžeme opomenúť ďalšie posilnenie jej postavenia, ku ktorému došlo pod vplyvom finančnej krízy. Spomedzi skúmaných strategických dokumentov sa prvá reakcia na jej dopady objavila v Správe o plnení úloh zahraničnej politiky SR na rok 2009, kde je hodnotená ako *klúčová zahraničnopolitická priorita Slovenska*.⁶¹ V Zameraní zahraničnej politiky SR na rok 2010 nájdeme obdobné vyjadrenia so silným akcentom na ekonomickú agendu diplomacie, ako aj dôraz na inštitucionálnu organizáciu: „*MZV SR sa bude zasaďovať o to, aby všetci aktéri ekonomickej diplomacie v synergii s najvyššími ústavnými činiteľmi krajiny a podnikateľskými združeniami sústredili ľudské i materiálne zdroje a kapacity na ich koordinované využitie pre dosiahnutie náročných cieľov hospodárskeho a sociálneho rozvoja Slovenska.*“

Výrazný posun v konkretizácii jednotlivých úloh ekonomickej diplomacie predstavuje aj Programové vyhlásenie na roky 2010-2014, ktoré sa oproti predchádzajúcim vyhláseniam odlišuje dôrazom kladeným na úlohu obchodno-ekonomických oddelení, ktoré predstavujú bilaterálnu rovinu diplomacie: „*Vláda SR vytvorí funkčný model jednotného riadenia zahraničnej služby s cieľom maximálne efektívneho využitia kapacít siete slovenských zastupiteľských úradov vrátane plnej integrácie OBEO do štruktúry MZV SR.*“⁶² Orientácia na bilaterálnu diplomaciu je typická pre strategické dokumenty, ktoré vznikli v období finančnej krízy. Dôraz na OBEO, ako jej hlavného realizátora na úrovni zastupiteľských úradov, nájdeme v zameraniach na roky 2011 a 2012. Zameranie

---

⁶¹ MZVaEZ SR, „Správa o plnení úloh zahraničnej politiky Slovenskej republiky v roku 2009“, [http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_443F9A777EA17F66C12576E90035E2CE_SK/\\$File/Sprava_2009.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_443F9A777EA17F66C12576E90035E2CE_SK/$File/Sprava_2009.pdf) (stiahnuté 4.5.2013).

⁶² Úrad vlády Slovenskej republiky, „Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2010-2014“, <http://www.vlada.gov.sk/programove-vyhlasenie-vlady-sr-na-obdobie-rokov-2010-2014/> (stiahnuté 4.5.2013).

zahraničnej politiky na rok 2012 navyše venuje pozornosť ich teritoriálnemu rozmiestieniu: „MZV SR vyhodnotí, do akej miery zodpovedá sieť ekonomických zastúpení v mimoeurópskych krajinách reálnym možnostiam a potrebám podnikateľských subjektov na Slovensku a spracuje komplexný audit pôsobenia ekonomických diplomatov na zastupiteľských úradoch mimo EÚ. Dominantnými ekonomickými partnermi SR naďalej zostávajú krajiny EÚ.“

Teritoriálne vymedzenie sa nachádza aj v aktuálnom Programovom vyhlásení vlády na roky 2012-2016: „V proexportnej politike sa (ekonomická diplomacia) zameria na potenciál rýchlorastúcich svetových ekonomík.“ Vyhlásenie sa ďalej venuje tradičným otázkam zefektívnenia inštitucionálnej organizácie a podpore exportu, pričom zdôrazňuje spoluprácu s verejnou diplomaciou: „Náležitá pozornosť vlády bude venovaná aj dobudovaniu systému jednotnej prezentácie Slovenska v zahraničí s osobitným dôrazom na maximálnu mieru synergie kultúrnych hodnôt, ekonomických záujmov a podporu turizmu.“ Posledné dostupné Zameranie zahraničnej politiky v roku 2013 definuje ekonomickú diplomáciu ako jeden zo základných pilierov zahraničnej politiky. Plány na tento rok hovoria aj o posilnení siete ekonomických diplomatov na zastupiteľských úradoch. Uvedené skutočnosti je vhodné doplniť výrokom súčasného ministra zahraničných vecí SR Miroslava Lajčáka k ekonomickej diplomácii: „Každý veľvyslanec a každý diplomat už dnes vie, že je ekonomickým diplomatom.“⁶³ V rámci diskusie s predstaviteľmi SOPK a podnikateľskej sféry tiež vyjadril svoje stanovisko k prioritným úlohám v rámci ekonomickej diplomacie. Podľa jeho slov sú kľúčové tri elementy: nastavenie správneho modelu ekonomickej diplomacie, zmena siete ekonomických diplomatov a vzdelávanie ľudí, ktorí budú vykonávať úlohy ekonomických diplomatov.⁶⁴

Na základe rozboru strategických dokumentov ekonomickej diplomacie, ako aj výrokov ministra zahraničných vecí môžeme v rámci skúmaných oblastí dospieť k záveru, že ekonomická diplomacia nielenže kontinuálne zvyšuje svoj význam, ale v súčasnosti zastáva najvýznamnejšie miesto spomedzi diplomatických agend. Jej prioritné postavenie má tak zásadný vplyv na všetky sledované oblasti. V prvom rade

---

⁶³ Dáša Hyklová, „Miroslav Lajčák: Klasické diplomacii odzvonilo“, *Mladá fronta* (2013), http://nazory.euro.e15.cz/rozhovory/miroslav-lajcak-klasicke-diplomacii-odzvonilo-955562#utm_medium=selfpromo&utm_source=e15&utm_campaign=copylink (stiahnuté 4.5.2013).

⁶⁴ Štefan Puškáš, „Lajčák chce ekonomických diplomatov tam, kde naši podnikatelia“, *TASR* (2012), <http://www.teraz.sk/ekonomika/lajcak-chce-ekonomickych-diplomatov-t/12907-clanok.html> (stiahnuté 4.5.2012).

dochádza k definovaniu širokého spektra úloh. Pre potreby analýzy je dôležitá najmä skutočnosť, že dochádza k rozšíreniu spektra, nie však ku zmene orientácie úloh ekonomických diplomatov. Proexportné smerovanie economickej diplomacie je zachované. Zároveň však začína byť kladený dôraz na zaistenie ekonomických cieľov v rámci bilaterálnej formy diplomacie a strategické dokumenty sa vo zvýšenej miere venujú teritoriálnemu rozmiestneniu ekonomických diplomatov. O najvýznamnejšej zmene môžeme hovoriť v oblasti modelu inštitucionálnej organizácie, kde za účelom zefektívnenia výkonu a úspory finančných zdrojov prešla ekonomická diplomacia plne pod kompetencie MZVaED SR a teda z duálneho modelu na integrovaný.

8. Záver a diskusia zistení

Ako som už v závere analytickej časti načrtla, slovenská ekonomická diplomacia prešla počas dvadsiatich rokov svojej existencie dynamickým vývojom. Za účelom zachytenia týchto zmien boli starostlivo vybrané štyri oblasti výskumu, na základe ktorých som porovnávala strategické materiály vlády a ministerstiev. Na tomto mieste je potrebné uviesť, že jednotlivé dokumenty neboli kvalitatívne zhodné a výrazne sa odlišovali po stránke obsahu i rozsahu skúmanej problematiky. Táto skutočnosť mala priamy dopad na praktické stránky prevedenia analýzy, kde bolo často neľahké držať sa vymedzených oblastí a do čo najväčšej možnej miery reflektovať realitu.

Som si vedomá šírky problematiky, ktorá bola v rámci tejto bakalárskej práce predmetom skúmania. Pevne verím, že sa mi podarilo vystihnúť vhodnú mieru redukcie, ktorá je nevyhnutná pri každom výskume v sociálnych vedách a obzvlášť v komplexnej problematike medzinárodných ekonomických vzťahov, do ktorých sa premieta celý rad vonkajších faktorov. Napriek uvedeným limitom výskumu sa v nasledujúcom texte pokúsim porovnať zistené skutočnosti a odpovedať si na v úvode stanovené výskumné otázky.

Na základe analyzovaných materiálov môžeme konštatovať, že počas celého skúmaného obdobia bol kontinuálne vyvíjaný tlak na posilnenie ekonomického rozmeru diplomacie až do bodu, v ktorom ekonomická agenda stojí na prvom mieste. V operacionalizácii výskumu boli pre potvrdenie europeizácie stanovené dve podmienky. Prvá podmienka bola splnená, pretože počiatkový a konečný stav v skúmanej oblasti sa odlišujú. Druhou podmienkou je dokázanie na základe zistených

skutočností, že sledovaná zmena sa udiala pod vplyvom členstva v EÚ. Na tomto mieste môžeme argumentovať, že faktorom zmeny bolo vysoko konkurenčné prostredie jednotného trhu a snaha SR vyrovnávať sa vyspelejším štátom v EÚ. Podľa oficiálnych stanovísk MZVaEZ SR navyše prebratie veľkej časti pôvodnej diplomatickej agendy spôsobilo posilnenie ekonomickej a verejnej diplomacie. Z analýzy zdrojov ale vyplýva, že vyhrotená ekonomizácia diplomacie nastala až v návaznosti na finančnú krízu.

V oblasti smerovania ekonomickej diplomacie môžeme určiť vyhrotený proexportný charakter, ktorý bol do veľkej miery prítomný už od vzniku SR. Zásadným krokom v tejto oblasti bolo vydanie materiálu „*Proexportná politika SR na roky 2007-2013*“, ktorý koncepčne nadväzuje na strategické dokumenty Európskej komisie. Ako som už v analýze zdôraznila, uvedené platformy nemajú priamy dopad na členské štáty a slúžia len ako vodítko pri vytváraní národných stratégií. EÚ sa však podieľa na podpore proexportných aktivít zriadením štrukturálnych fondov, ktoré umožňujú jednotlivým členským štátom čerpať prostriedky z eurofondov a následne ich využívať na domáce proexportne zamerané programy. Postupujúc podľa podmienok vymedzených v operacionalizácii výskumu, môžeme v tomto konkrétnom bode potvrdiť vplyv europeizácie, ktorá sa prejavuje posilňovaním proexportného zamerania ekonomickej diplomacie. Dochádza tak jednak na základe vysoko konkurenčného prostredia jednotného trhu, ale aj priamou podporou vytvárania národných proexportných programov s pomocou prostriedkov čerpaných z eurofondov.

Pri analýze úloh ekonomickej diplomacie môžeme za prejav europeizácie považovať len prípad, keď vplyv členstva v EÚ pozmenil jej dovtedajší charakter. V tejto oblasti nastal posun k synergii ekonomickej a verejnej diplomacie za účelom podpory prílivu zahraničných investícií. K zmene agendy ekonomických diplomatov nedošlo, a preto v tomto prípade nemôžeme europeizáciu potvrdiť. Zaujímavý je však pohľad na „ekonomizáciu“ tradičnej diplomacie.

Posledným skúmaným aspektom bola inštitucionálna organizácia ekonomickej diplomacie. Významným momentom v tejto oblasti bolo vydanie „*Proexportnej politiky SR na roky 2007-2013*“, v ktorej sa uvádza, že koncepčne nadväzuje na európske stratégie. Zároveň sa ako jeden z faktorov jej vzniku udáva potreba adaptovať domáce obchodné prostredie na rozmery jednotného trhu EÚ. Môžeme teda konštatovať, že členstvo v EÚ vytvorilo tlak na zefektívnenie synergie jednotlivých inštitúcií. Model inštitucionálneho zabezpečenia však ostal napriek pretrvávajúcim problémom

s vymedzením kompetencií medzi MZV SR a MH SR zachovaný. Na základe novely kompetenčného zákona prešli OBEO od roku 2011 plne pod právomoci MZV SR. Slovenská ekonomická diplomacia tak začala fungovať podľa integrovaného modelu, od ktorého sa očakáva finančná úspora a lepšie presadzovanie ekonomických záujmov štátu v zahraničnej politike.

V analyzovaných kľúčových dokumentoch v období po vypuknutí finančnej krízy sa objavuje aj dôraz na strategicky výhodné rozmiestnenie ekonomických diplomatov. Kauzalitu posilňovania bilaterálnych foriem diplomacie v svojej štúdií analyzoval Maxime Verhagen a Henk Bleker, ktorí tento trend zdôvodňujú snahou členských krajín EÚ vykompenzovať problémy v rámci multilaterálnej roviny ekonomických vzťahov. Jednotlivé krajiny sa tak za účelom diverzifikácie svojich zahranično-obchodných vzťahov snažia získať prístup na nové trhy formou bilaterálnych ekonomických zmlúv a rokovaní. Na základe získaných poznatkov môžeme vyvodiť záver, že súčasné zmeny na poli ekonomickej diplomacie sú prioritne spôsobené finančnou krízou a vplyv europeizácie je v pozorovanej oblasti marginálny.

Cieľom predkladanej analýzy bolo spracovať získané poznatky s pomocou teórie europeizácie a následne ju kriticky zhodnotiť. Z uvedeného rozboru strategických dokumentov ekonomickej diplomacie je možné vyvodiť záver, že v súvislosti so vstupom do EÚ došlo k určitému posunu. V prvom rade sa veľká časť kompetencií v oblasti zahraničnej politiky preniesla na ústredie EÚ, čím došlo k zúženiu oblasti diplomatickej agendy na úrovni jednotlivých členských krajín. Tento krok posilnil postavenie komerčných aktivít ekonomickej diplomacie. Navyše fungovanie v rámci pravidiel jednotného trhu a absencia obchodných bariér vytvárajú vysoko konkurenčné prostredie, ktorému sa krajiny v snahe zabezpečiť svoj ekonomický rast musia efektívne prispôbiť. Podľa tejto charakteristiky môžeme vplyv europeizácie zaradiť do typológie vymedzenej Tanjou Börzel. Na základe poznatkov z prevedenej analýzy môžeme pozorované zmeny zaradiť do kategórie *absorbcie*, ktorá je charakteristická malou mierou zmeny a v zásade len potvrdzuje predchádzajúci vývoj. Dosah europeizácie na oblasť ekonomickej diplomacie sa tak v zásade neodlišuje od dopadu zároveň prebiehajúcich procesov ako je globalizácia, liberalizácia svetového obchodu a „ekonomizácia“ medzinárodných vzťahov. Vplyv členstva v EÚ tak môžeme označiť ako jeden z viacerých faktorov pôsobiacich na domáci level ekonomickej diplomacie, ktorý má v sledovanej oblasti podpornú, nie však rozhodujúcu funkciu.

Summary

The aim of this bachelor thesis was to critically examine the impact of the EU membership on the economic diplomacy of Slovak Republic. The research is based on the analysis of strategic documents of economic diplomacy of SR and official statements of its main representatives. The analytical part of this thesis was preceded by a theoretical section that explained and fixed the meaning of the terms such as Europeanisation and economic diplomacy. This was followed by a short introduction to the economic diplomacy of SR. In the selected documents, the changes in terms of the economic diplomacy of SR were examined on three different levels. Firstly, the exploration of the strategic level of the economic diplomacy was conducted, which elucidated the trends of the development of the economic diplomacy. Subsequently, the tasks of the economic diplomacy were clarified. Last but not least, the pressure on the institutional changes in the organisation of the country's representatives of the economic diplomacy was monitored. The thesis examined changes in the selected areas in chronological order with the emphasis on the period of the EU membership of SR.

To what extent does the EU membership impacts the economic diplomacy of the EU member countries? It is crucial to emphasise that apart from the processes of Europeanisation, the economic policies of the EU member countries are also under to the influence of the processes of Globalisation and Economisation of foreign policies. The examined area of economic diplomacy was also substantially impacted by the financial crisis. Clearly, this influences should not be overlooked. The impacts of the Europeanisation of the economic diplomacy of SR were tracked on the basis of the typology introduced by Tanja Börzel. As a result of this methodological examination I can clarify that the changes in terms of the economic diplomacy of SR were insignificant and in accordance with the strategic interests of the country. This type of the Europeanisation of an economic diplomacy is categorised as absorption. The European model was incorporated without any major alterations of the preceding policies that previously regulated the economic diplomacy of SR. However, we can only identify partial changes in the examined area as the trend of development is in accordance with the preceding developments in relation to the economic diplomacy of SR.

Použitá literatúra

Primárne zdroje

EXIMBANKA. „Proexportná politika na roky 2007-2013“.

http://www.eximbanka.sk/buxus/docs/Proexport_politika_vlady_2007_2013.pdf.

Stiahnuté 4. 5. 2013.

EXIMBANKA. „Aktualizácia teritoriálnej a komoditnej orientácie podpory exportu“.

http://www.eximbanka.sk/buxus/docs/Proexport_Material_Aktualizacia.pdf. Stiahnuté

4. 5. 2013.

EXIMBANKA. „Inštitucionalizácia systému podpory exportu v Slovenskej republike“.

http://www.eximbanka.sk/sk/podpora-exportu/institucionalizacia-systemu-podpory-exportu-v-slovenskej-republike.html?page_id=560. Stiahnuté 4. 5. 2013.

Stiahnuté 4. 5. 2013.

MZVaEZ SR. „Slovak republic foreign policy report 2006“.

[http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_AAD267E5908A1F2FC12576480042FADD_SK/\\$File/EN%20preklad%20Sprava2006.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_AAD267E5908A1F2FC12576480042FADD_SK/$File/EN%20preklad%20Sprava2006.pdf). Stiahnuté 4.5.2013.

Stiahnuté 4.5.2013.

MZVaEZ SR. „Správa o plnení úloh zahraničnej politiky Slovenskej republiky v roku

2009“.

[http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_443F9A777EA17F66C12576E90035E2CE_SK/\\$File/Sprava_2009.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_443F9A777EA17F66C12576E90035E2CE_SK/$File/Sprava_2009.pdf). Stiahnuté 4.5.2013.

Stiahnuté 4.5.2013.

MZVaEZ SR. „Správa o stave siete zastupiteľských úradov SR v zahraničí v roku 2012 a východiská pre jej ďalší rozvoj“.

<http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=21605>.

Stiahnuté 14. 5. 2013.

MZVaEZ SR. „Úlohy a ciele ekonomickej diplomacie“.

http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ministerstvo&NCH=Y&OpenDocument=Y&LANG=SK&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/main.nsf/%28vw_ByID%29/ID_5384B2D8FE7647EFC12576190041FD5A. Stiahnuté

4.5.2013.

4.5.2013.

MZVaEZ SR. „Zameranie zahraničnej politiky SR na rok 2005“.

[http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_181727FE24079C74C1257648004316B1_SK/\\$File/Zameranie_ZP_2005.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_181727FE24079C74C1257648004316B1_SK/$File/Zameranie_ZP_2005.pdf). Stiahnuté 4.5.2013.

Stiahnuté 4.5.2013.

MZVaEZ SR. „Zameranie zahraničnej politiky SR na rok 2009“.

[http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_DF356E50EB654ED4C125764800404D3A_SK/\\$File/zameranie%20ZP%202009.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_DF356E50EB654ED4C125764800404D3A_SK/$File/zameranie%20ZP%202009.pdf). Stiahnuté 4. 2. 2013.

Úrad vlády Slovenskej republiky. „Programové vyhlásenie vlády 1994-1998“.

<http://archiv.vlada.gov.sk/old.uv/1163/programove-vyhlasenie-vlady-sr.html>. Stiahnuté 4.5.2013.

Úrad vlády Slovenskej republiky. „Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2010-2014“.
<http://www.vlada.gov.sk/programove-vyhlasenie-vlady-sr-na-obdobie-rokov-2010-2014/>. Stiahnuté 4.5.2013.

Zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy.

Sekundárne zdroje

Monografie

Cowless Maria Green, Caporaso James A. a Kappen Thomas Risse. *Transforming Europe: Europeanization and Domestic Change*. NY: Cornell University Press, 2003.

Dančák Břetislav, Fiala Petr a Hloušek Vít, eds, *Evropeizace: nové téma politologického výzkumu*. Brno: Masarykova univerzity, 2005.

Drulák Petr, eds. *Jak zkoumat politiku: Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008.

Featherstone Kevin a Radaelli Claudio. *The politics of Europeanization*. Oxford: Oxford University Press, 2003.

Graziano Paolo a Vink Maarten, eds. *Europeanization: New Research Agendas*. Londýn: Palgrave Macmillan, 2007.

Hubinger Václav. *Encyklopedie diplomacie*. Praha: Libri, 2006.

Kořan Michal. „Jendoprípádová studie“, In: Petr Drulák a kol., *Jak zkoumat politiku: Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008.

Štouračová Judita. *Ekonomická diplomacie České republiky*. Příbram: Proffesional Publishing, 2008.

Články a štúdie

Bergeijk Peter A.G., Maaik Okano-Heijmans a Jan Melissen. „Economic Diplomacy: The Issues“. *The Hague Journal of Diplomacy* 6, č. 1-2 (2011).

Börzel Tanja. „How the European Union Interacts with its Member States“. *Political Science Service*, č. 93 (2003). http://www.ihs.ac.at/publications/pol/pw_93.pdf.
Stiahnuté 4. 2. 2013.

Börzel Tanja a Risse Thomas. „When Europe Hits Home: Europeanization and Domestic Change“, *European Integration online Papers* 4, č. 15 (2000).
<http://eiop.or.at/eiop/pdf/2000-015.pdf>. Stiahnuté 4. 2. 2013.

Hyklová Dáša. „Miroslav Lajčák: Klasické diplomacii odzvonilo“. *Mladá fronta* (2013).
http://nazory.euro.e15.cz/rozhovory/miroslav-lajcak-klasicke-diplomacii-odzvonoilo-955562#utm_medium=selfpromo&utm_source=e15&utm_campaign=copylink.
Stiahnuté 4.5.2013.

Naray Olivier. „Commercial Diplomacy: a conceptual overview“. *Conference paper for the 7th World Conference of TPOs* (2008).
http://www.intracen.org/uploadedFiles/intracenorg/Content/Trade_Support_Institutions/TPO_Network/Content/Conferences/2008/NarayConferencepaper.pdf. Stiahnuté 4. 5. 2013.

Okano-Heijmans Maaïke. „Conceptualizing Economic Diplomacy: The Crossroads of International Relations, Economics, IPE and Diplomatic Studies“. *The Hague Journal of Diplomacy* 6, č. 1-2 (2011). www.ebscohost.com. Stiahnuté 4. 2. 2013.

Pajtinka Erik. „Diplomacia v Európskej únii: Europeizácia ako faktor premien diplomatických metód“. *Politické vedy*, č. 3 (2006). <http://ebookbrowse.com/pajtinka-europeizacia-pdf-d36432197>. Stiahnuté 4. 3. 2013.

Pajtinka Erik. „Hospodárska diplomacia: Hľadanie efektívneho modelu riadenia, alebo boj o obchodných atašé?“. *Mezinárodní politika*, č. 10 (2007).
<http://www.czechtrade.cz/o-czechtrade/reference/czechtrade-media/hospodarska-diplomacia-hladanie-efektivneho-modelu-riadenia-alebo-boj-o-obchodnych-atase/>.
Stiahnuté 4. 2. 2013.

Pajtinka Erik. „Slovenská diplomacia a jej dimenzie v 21. storočí“. Zborník z vedeckej konferencie Zahraničná politika a diplomacia Slovenskej republiky v kontexte európskej integrácie (2007).
http://fmv.euba.sk/files/Zbornik_2007_Zahranicna_politika_a_diplomacia_SR.pdf.
Stiahnuté 4.5.2013.

Puškáš Štefan. „Lajčák chce ekonomických diplomatov tam, kde naši podnikatelia“. TASR (2012). <http://www.teraz.sk/ekonomika/lajcak-chce-ekonomicky-diplomatov-t/12907-clanok.html>. Stiahnuté 4.5.2013.

Radaelli Claudio. „Europeanization: Solution or Problem?“. *Conference Papers - American Political Science Association* (2005). www.ebscohost.com. Stiahnuté 15. 4. 2013.

Radaelli Claudio. „Whither Europeanization: Concept stretching and substantive change“. *European online Integration Papers* 4, č. 8 (2000).
<http://eiop.or.at/eiop/pdf/2000-008.pdf>. Stiahnuté 14. 3. 2013.

Verhagen Maxime a Bleker Henk. „Economic Diplomacy in a Changing World“. *The Hague Journal of Diplomacy* 6, č. 1/2 (2011). <http://www.ebscohost.com>. Stiahnuté 4. 2. 2013.